HE hätäkeskustoiminnasta annetun lain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lainsäädäntöneuvos Annika Parsons

1.12.2022

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Hätäkeskuslain soveltamisala

Lain 1 §:n mukaan laissa *säädettäisiin*

- Hätäkeskuslaitoksen toiminnasta
- pelastustoimen, poliisitoimen, sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen hätäkeskuspalveluista ja hätäkeskustoiminnasta
- henkilötietojen käsittelystä hätäkeskustoiminnassa.

- Hätäkeskuslakia sovelletaan rinnakkain kansallisen lainsäädännön kanssa mm:
  - Perustuslaki (731/1999)
  - Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999) (*julkisuuslaki*)
  - Julkisen hallinnon tiedonhallintalain (906/2019) (*tiedonhallintalaki*)
  - Tietosuojalakia (1050/2018)
  - Henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisestä annettu laki (*rikosasioiden tietosuojalaki*)
  - Poliisin ja Rajavartiolaitoksen henkilötietolait

- Henkilötietojen käsittelyyn hätäkeskustoiminnassa sovelletaan rinnakkain EU tietosuojasääntelyä siltä osin, kuin kansallisessa laissa ei tarkemmin säädetä. Poikkeava kansallinen sääntely on sallittua vain EU sääntelyn sallimissa rajoissa

EU tietosuojasääntely

1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (*yleinen tietosuoja-asetus*)

- Suomessa sellaisenaan sovellettavaa lainsäädäntöä 6.5.2018 alkaen.
- Jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Luonnollisten henkilöiden suojelu henkilötietojen käsittelyn yhteydessä on perusoikeus. Perusoikeuden rajoituksen on oltava välttämätöntä ja oikeasuhtaista.
- 4 artiklassa ovat määritelmät mm. henkilötieto, käsittely, rekisteri, rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä.
- 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista; henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus-, kohtuullisuus- ja läpinäkyvyysvaatimus, käyttötarkoitussidonnaisuus, tietojen minimointi, henkilötietojen täsmällisyys ja henkilötietojen säilytyksen rajaaminen.
- 6 artiklassa säädetään tarkemmin henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta.

2) Direktiivi (EU) 2016/680 luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisen viranomaisen suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta (*rikosasioiden tietosuojadirektiivi*)

- Direktiivin tavoitteena on erityisesti henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden suojeleminen sekä unionin toimivaltaisten viranomaisten välisen henkilötietojen vaihtamisen varmistaminen.
- Direktiivi toimeenpantu Suomessa henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisestä annetulla lailla (*rikosasioiden tietosuojalaki*)

  - sisältää säännökset henkilötietojen käsittelyn periaatteista (mm. lainmukaisuusvaatimus, käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate, tarpeellisuusvaatimus ja virheettömyysvaatimus)

  - laissa säädetään mm. rekisterinpitäjästä ja henkilötietojen käsittelijästä ja vastuista, rekisteröidyn oikeuksista, tietoturvallisuusvaatimuksista ja tietosuojavastaavan nimeämisestä ja tehtävistä.

Hätäkeskuslain keskeiset muutokset EU tietosuojasääntelystä johtuen

16 § Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus

- Tietosuoja-asetusta täydentävää sääntelyä (6 Art. 2 ja 3 kohta), käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisten velvoitteiden noudattamiseksi (6 Art 1 kohta c)
- 1 mom.: Hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomainen saisi käsitellä henkilötietoja vain, jos se on tarpeen hätäkeskustoiminnan ja laissa toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyn hätäkeskustoimintaan liittyvän tehtävän suorittamiseksi. VASTAA TOSIASIALLISTA NYKYTILAA.
    - *Hätäkeskustoiminta* = hätäkeskuspalvelut ja Hätäkeskuslaitoksen välittämään hätäilmoitukseen tai tehtävään liittyvät pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien lakisääteisten tehtävien hoitaminen Hätäkeskuslaitoksen tuella. *Hätäkeskuspalvelut* = hätäilmoitusten vastaanottaminen ja arviointa sekä hätäilmoituksen tai tehtävän välittäminen asianomaiselle viranomaiselle tai viranomaisen tehtäviä sopimuksen perusteella hoitavalle. (2 § *Määritelmät*)
    - ➢ Henkilötietoja voi käsitellä Hätäkeskuslaitoksessa hätäilmoitusten vastaanottamisen ja arvioinnin sekä hätäilmoituksen tai tehtävän välittämisen suorittamiseksi. Henkilötietoja voi käsitellä pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen hätäkeskustoimintaan liittyvän tehtävän suorittamiseksi.

- Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja ja henkilötunnusta saisi käsitellä vain, jos käsittely on käsittelytarkoituksen kannalta välttämätöntä.
- PeVL 55/2022 vp => 2 mom ehdotus: Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja, *arkaluonteisia henkilötietoja* ja henkilötunnusta saa käsitellä vain, jos käsittely on käsittelytarkoituksen kannalta välttämätöntä.
- PeVL 55/2022 vp => 3 mom ehdotus: *Biometrisia tietoja voidaan käsitellä vain yksittäisen tehtävän suorittamiseksi tässä luvussa säädetyin edellytyksin.*

Hätäkeskuslain muutokset EU tietosuojasääntelystä johtuen

16 a § Rekisterinpitäjät

- PeVL 55/2022 vp: Varmistuttava rekisterinpitäjän määrittelystä ja sääntelyn yhteensopivuudesta EU:n tietosuoja-asetuksen kanssa
- Yleisen tietosuoja-asetuksen (4 Art. 7 k) ja rikosasioiden tietosuojadirektiivin (3 Art. 8 k) mukaan *'rekisterinpitäjällä'* tarkoitetaan toimivaltaista viranomaista, joka yksin tai yhdessä muiden kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Kansallisesti ei voi määrittää rekisterinpitäjää toisin tai säätää tosiasiallisesta tilanteesta poikkeavasti.
    - Henkilötietoja käsitellään hätäkeskustoiminnassa kunkin viranomaisen lakisääteisten tehtävien hoitamista varten.
    - Kukin viranomainen määrittää henkilötietojen käsittelytarpeen mm. antamalla ilmoituksen tai tehtävän hoitamista koskevat ohjeet ja suunnitelmat Hätäkeskuslaitokselle (14 §). Hätäkeskuspäivystäjä hoitaa tehtäviään annettujen ohjeiden mukaisesti (12 ja 14 §). Hätäkeskuslaitos ei määrittele mitä tietoja eri hätäkeskustoimintaan osallistuvat viranomaiset tarvitsevat näiden hätäkeskustoimintaan liittyvien lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.
    - Hätäkeskuslaitos on vastuussa teknisten toimien toteuttamisesta henkilötietojen suojaamiseksi hätäkeskustietojärjestelmän ylläpitäjänä, mutta sille ei siirry muiden rekisterinpitäjien vastuita tätä kautta.
        - Esim. tietojärjestelmään tehdään uusi lokityökalu, jolla varmistetaan rekisterinpitäjien pääsy omiin lokitietoihinsa.
        - Jokainen viranomainen päättää ja määrittää itse työntekijöidensä käyttöoikeustarpeet ja käyttöoikeuden tason. Hätäkeskuslaitos ei määritä tai päätä kenelle tai minkä tasoinen käyttöoikeus myönnetään, vaan ainoastaan toteuttaa ja päivittää viranomaisten määritelmien perustella käyttöoikeudet teknisesti hätäkeskustietojärjestelmään.
    - Tehtäviin liittyvien hätäilmoitusten tieto- ja tallennepyyntöjä koskevat tietojen luovutukset tehdään aina tapauskohtaisesti harkinnan perusteella. Tietoihin liittyy pääsääntöisesti hyvin moninaisia tietojen salassapitoon liittyviä intressejä, joita vain toimivaltainen viranomainen kykenee arvioimaan (esim. lapsen etu lastensuojeluasiassa tai poliisin vireillä oleva rikostutkinta).

➢ Rekisterinpitäjiä tosiasiallisesti tietosuoja-asetuksen mukaan Poliisihallitus, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä pelastustoimen järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomainen, Rajavartiolaitoksen esikunta ja Hätäkeskuslaitos

Hätäkeskuslain muutokset EU tietosuojasääntelystä johtuen

17 § Hätäkeskustoiminnassa käsiteltävät henkilötiedot

- Käsiteltävät henkilötiedot säilyisivät nykyisellään. Vain lisänä uusi 8) kohta eli voitaisiin käsitellä myös hätäkeskukseen kytketyn paloilmoittimen, automaattisen sammutuslaitteiston ja rikosilmoitinlaitteiden kohde-, sijainti- ja paikkatietoja sekä testaustoiminnan ja vikatilanteiden tietoja.

18 § Henkilötietojen poistaminen

- PeVL 55/2022 vp: Esitystä olisi syytä täydentää arkaluonteisten henkilötietojen säilytysaikoja koskevalla sääntelyllä. Arkaluonteinen henkilötieto on poistettava, kun sen käsittely ei ole enää käyttötarkoituksen kannalta välttämätöntä.
- Mahdollistettava voimassa olevaa 17 §:n sääntelyä vastaava 5 v enimmäissäilytysaika.
    - Muita tietoja lyhyemmän säilytysajan asettaminen arkaluonteisina pidettäville tiedoille johtaisi tilanteisiin, joissa osa samaan tehtävään liittyvistä tiedoista olisi poistettava eri aikaan kuin muut. Tietojen eheys säilytettävä.
    - Arkaluonteisten henkilötietojen säilytysaikaa koskeva pidempi tietojen säilytysaika on välttämätöntä ja oikeasuhtaista myöhempien oikeusvaateiden laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi, viranomaisen julkista valtaa sisältävien tehtävien valvomiseksi ja rekisteröidyn oikeusturvan suojaamiseksi.
        - Esimerkiksi lastensuojeluilmoituksen ja sosiaalihuollon asiakkuuteen liittyvien tietojen säilyttäminen voi olla välttämätöntä lapsen kiireellisen sijoituksen tai myöhemmän huostaanoton arvioimiseksi ja ratkaisemiseksi tai huostaanottopäätöksestä tehtävän kantelun käsittelyn johdosta.

Hätäkeskuslain muutokset EU tietosuojasääntelystä johtuen

20 § Viranomaisten tiedonsaantioikeudet

- Tiedonsaantioikeus mahdollistaa tiedonhallintalain 22 §:n 1 momentin mukaisesti säännöllisesti toistuvan ja vakiosisältöisen sähköisen tietojen luovuttamisen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla.
- SM, STM *oikeus* saada oman toimialansa johtamista, ohjausta ja valvontaa sekä suunnittelu- ja kehittämistehtäviä varten välttämättömät tiedot.
- AVI:lla *oikeus* saada pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen valvontatehtäviään varten välttämättömät tiedot.
- *Hätäkeskuslaitoksella oikeus saada sisäistä laillisuusvalvontaa ja työnantajan työnjohto- ja valvontaoikeuden toteuttamista varten tarvittavat hätäilmoitustallenteet ja kyseiseen tallenteeseen liittyvät tehtävätiedot ja muut välttämättömät tiedot maksutta.*
  - Varmistettu hätäkeskustoiminnan ja Hätäkeskuslaitoksen oman toiminnan kehittäminen. Laillisuusvalvonta ja työnantajan direktio-oikeus sisältävät työn laadunvalvonnan ja työhön perehdytyksen, jota siihen nimetyt työntekijät voivat tehdä kuten nykyisinkin.
- Poliisilla, pelastustoimella, sosiaali- ja terveystoimella ja Rajavartiolaitoksella tai muulla taholla, jonka Hätäkeskuslaitos on hälyttänyt tai jota varten tieto on pyynnöstä hankittu, oikeus saada tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tehtävää tai toimenpiteitä koskevat tiedot, henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden turvaamiseksi tarpeelliset 17 §:n 7 kohdassa tarkoitetut tiedot sekä välttämättömät tiedot tehtävän suorittamiseen osallistuvista yksiköistä maksutta.
- *Tullilla oikeus saada tarpeelliset 17 §:n 7 kohdassa tarkoitetut tiedot henkilön oman turvallisuuden tai Tullin virkamiehen työturvallisuuden turvaamiseksi Tullin lakisääteisen tehtävän suorittamisen yhteydessä maksutta.*
- Esitetty tietojen luovutus ja niiden käsittely on sallittua ja yhteensopivaa tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisesti.

Hätäkeskuslain muutokset EU tietosuojasääntelystä johtuen

21 § Rekisterinpitäjien välinen tiedonsaantioikeus

- Hätäkeskuslaitos saisi luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 19 §:ssä tarkoitettuja tietoja kuten nytkin.
- Rekisterinpitäjät saisivat luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja toisilleen, jos tiedot ovat välttämättömiä:
  1) laillisuusvalvonta-, suunnittelu- ja kehittämistoiminnan toteuttamiseksi;
  2) koulutuksen toteuttamiseksi pseudonymisoituna;
  3) yksittäistapauksessa hengen tai terveyden suojaamiseksi, huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi tai jos on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.
- Tietojen luovutus ja niiden käsittely on sallittua ja yhteensopivaa tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

➢ Varmistettu hätäkeskustoiminnan ja Hätäkeskuslaitoksen oman toiminnan kehittäminen. Rekisterinpitäjillä olisi mahdollisuus luovuttaa esimerkiksi hätäpuhelutallenteita Hätäkeskuslaitokselle laillisuusvalvonta-, suunnittelu- ja kehittämistoiminnan tai koulutuksen toteuttamiseksi.

Hätäkeskuslain muutokset EU tietosuojasääntelystä johtuen

22 § Henkilötietojen käsittely muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen

- Tietojen toisiokäytön oikeusperuste tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta eli toisiokäyttö on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi ja rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi sekä c alakohta eli hätäkeskustoimintaan osallistuvan viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitaminen.
- Henkilötietoja saa käsitellä vain siihen tarkoitukseen kuin ne on kerätty.
- Esityksen mukaan rekisterinpitäjä saisi käsitellä 17 §:n mukaisia oman rekisterinpidon alaisia henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen, jos tiedot ovat välttämättömiä:
    - 1) laillisuus- ja laadunvalvonnan toteuttamiseksi;
    - 2) suunnittelu- ja kehittämistoiminnan toteuttamiseksi;
    - 3) koulutuksen toteuttamiseksi pseudonymisoituna.

- Lisäksi poliisi saa käsitellä 17 §:ssä tarkoitettuja poliisin tietoja muussa kuin alkuperäisessä käsittelytarkoituksessa noudattaen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 13 §:n 1 ja 2 momenttia ja Rajavartiolaitos saa käsitellä 17 §:ssä tarkoitettuja Rajavartiolaitoksen rekisterinpidossa olevia tietoja muussa kuin alkuperäisessä käsittelytarkoituksessa noudattaen henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 16 §:ää.

Hätäkeskuslain muutokset EU tietosuojasääntelystä johtuen

23 § Rekisteröidyn oikeudet

- Informatiivinen viittaus EU tietosuoja-asetukseen, tietosuojalakiin ja rikosasioiden tietosuojalakiin sekä poliisin ja Rajavartiolaitoksen henkilötietolakeihin

24 § Rekisteröidyn oikeus käsittelyn rajoittamiseen

- Kumottaisiin lokirekisteriä koskeva sääntely. Lokitietojen kerääminen on lähtökohtaisesti rekisterinpitäjälle kuuluva velvollisuus.
- Suljettaisiin yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan soveltaminen pois (*Rekisteröidyn oikeus käsittelyn rajoittamiseen*) tässä laissa tarkoitetusta henkilötietojen käsittelystä. Tietosuoja-asetuksen 23 artiklan mukaan kansallisella lailla on mahdollista rajoittaa rekisteröityjen oikeuksia. Myös rikosasioiden tietosuojalaki mahdollistaa rekisteröidyn oikeuksista poikkeamisen erityislainsäädännössä.
- Rajoitus on perusteltu, koska muutoin rekisteröity voisi estää kokonaisuudessaan esim. hätäilmoituksen arvioimisen ja tehtävän tai ilmoituksen eteenpäin välittämisen ja vaarantaa toisen hengen, terveyden tai omaisuuden.
- Rajoitus on perusteltu, koska ehdotettua poikkeus rekisteröidyn oikeusturvan kannalta on vähäinen, koska ei vaikutusta hyvän hallinnon vaatimuksiin ja oikeusturvaan tai oikeuteen vaatia epätarkkojen tai virheellisten tietojen oikaisemista.

25 § - PeV asiantuntijalausunnon perusteella sisäministeriö esittää, että esityksen 25 § voitaisiin lisätä poliisin, Rajavartiolaitoksen sekä Tullin henkilötietolakeja vastaava rangaistussäännös: *Rangaistus tietosuojarikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 38 luvun 9 §:ssä.*

Hätäkeskuslaitoksen ydintehtävät

4 § Hätäkeskuslaitoksen tehtävät

- Hätäkeskuslaitoksen tehtävät säilyisivät nykyisellään + ydintehtävien priorisointi + tehtävien *päivitys* eli*:*

  1) hätäkeskuspalvelujen tuottaminen

     ELI hätäilmoitusten vastaanottaminen ja arviointi sekä hätäilmoituksen tai tehtävän välittäminen asianomaiselle viranomaiselle tai viranomaisen tehtäviä sopimuksen perusteella hoitavalle *viranomaisten* Hätäkeskuslaitokselle *antamien ohjeiden mukaisesti*;

  2) hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvien *kiireellisten* tukipalvelujen tuottaminen;

  3) *muiden* tukipalvelujen tuottaminen, jos viranomainen ei toiminnallisista syistä pysty tuottamaan niitä omin toimenpitein ja niiden hoitaminen ei aiheuta ilmeistä haittaa hätäkeskuspalvelujen ja kiireellisten tukipalvelujen hoitamiselle;

  4) *hätäkeskustietojärjestelmän ylläpitäminen ja kehittäminen*; sekä

  5) hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen, *kouluttaminen* ja valvonta.

- Hätäkeskuslaitos saa turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi hoitaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) soveltamisalaan kuuluvia vartioimistehtäviksi katsottavia valvonta- ja hälytystehtäviä kuitenkin vain, jos tärkeä yleinen etu sitä edellyttää.

Hätäkeskuslaitoksen muut tehtävät ja viranomaisten avustaminen

- Hätäkeskuslaitos voisi hoitaa muita Hätäkeskuslaitoksen toimialaan soveltuvia tehtäviä ja avustaa viranomaisia sellaisissa palveluissa, jotka soveltuvat annettaviksi Hätäkeskuslaitoksessa, *jos niistä ei ole haittaa ydintehtävien hoitamiselle.*
- Kiireellisistä tukipalveluista ja muista tukipalveluista sekä Hätäkeskuslaitoksen toimialaan soveltuvista muista tehtävistä ja viranomaisen avustamisesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

- Muiden viranomaisten lakisääteisten tehtävien siirron mahdollisuus Hätäkeskuslaitokselle edellyttää konsulipalvelulain ja turvallisuustutkintalain muutosta:
  - Turvallisuustutkintalain 16 § - Hätäkeskuslaitos voisi avustaa Onnettomuustutkintakeskusta (OTKES) sille tehtävien ilmoitusten vastaanottamisessa, jos siitä sovitaan erikseen OTKES:n ja Hätäkeskuslaitoksen välillä. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä Hätäkeskuslaitoksen tehtävästä avustaa OTKES:a ilmoitusten vastaanottamisesta.
  - Konsulipalvelulain 9 § - Hätäkeskuslaitos voisi avustaa ulkoasiainhallintoa sellaisissa konsulipalveluihin liittyvissä avustavissa asiakaspalvelutehtävissä, jotka soveltuvat annettaviksi Hätäkeskuslaitoksessa ja jotka eivät edellytä palvelun antamista asianomaisessa valtiossa, jos siitä sovitaan erikseen Hätäkeskuslaitoksen ja ulkoministeriön välillä. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä Hätäkeskuslaitoksen avustavista asiakaspalvelutehtävistä ja tehtävien hoitamisesta.

Hätäkeskuspäivystäjien tehtävät säilyvät ennallaan

- Hätäkeskuspäivystäjien ydintehtävä (12 §) on arkaluonteisia tietoja sisältävien hätäilmoitusten käsittely *toimivaltaisten viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti* (14 §). Hätäkeskuspäivystäjällä on oikeus yksittäistä tehtävää hoitaessaan käsitellä tarvitsemiaan tietoja ja henkilötietoja (16 §), jos kyseisen tehtävän hoitaminen sitä edellyttää.
- Hätäkeskuspäivystäjällä ei ole voimassa olevan lainsäädännön mukaan oikeutta selailla tehtävätietoja, jos se ei ole välttämätöntä yksittäisen tehtävän hoitamiseksi.
    - *HAK; Hätäkeskuslaitoksen ohje tietosuojasta ja tietojen käsittelystä:*
        - ”Yleistä tietojen selailuoikeutta ei ole. On kyse sitten henkilötiedoista tai muista tiedoista, Hätäkeskuslaitoksen tai muun viranomaisen rekistereistä, oikeus tiedon hakemiseen ja käyttöön edellyttää yleisten toimivaltuuksien lisäksi yksittäistä virkatehtävää, jonka toteuttamiseksi tiedon hankkiminen on perusteltua. ”
- Hätäkeskustietojärjestelmässä oleva reaaliaikainen tilannekuvan ylläpito on mahdollista jatkossakin.
    - Tilannekuvasta näkyvä hätäkeskusviranomaisten käytössä olevat viranomaisten resurssit (*yksiköt, sijainti*) ja käynnissä olevat tehtävät (*tehtäväluokka ja siihen sidottujen viranomaisten resurssien määrä*) ovat hätäkeskuksen päivystyssalissa vuoromestarin, tehtävänseurannasta vastaavien päivystäjien ja ilmoituksen vastaanotosta vastaavien päivystäjien käytössä kunkin tehtävien edellyttämällä tavalla jatkossakin.
- Tehtävän välittämisen jälkeen vastuu tehtävän suorittamisesta ja sen johtamisesta siirtyy vastuuviranomaiselle, joka yhdessä muiden tehtävään osallistuvien tahojen kanssa yhteensovittaa toiminnan kentällä. Tätä varten viranomaisilla on kenttäjärjestelmät ja vakiintunut yhteistyö. Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on tukea tehtävää hoitavia viranomaisia, mikäli nämä pyytävät tukea (*lisähälytykset, rekisterikyselyt jne.*) ja päivystäjällä on oikeus käsiteillä tarvitsemiaan tietoja yksittäisen tukipalvelun suorittamiseksi jatkossakin.

Häiriötilanteiden ja tilannetietoisuuden hallinta säilyy nykyisellään

- Hätäkeskuslaitoksen johtokeskuksen (JOKE) tehtävät liittyvät yleisen tilannekuvan ylläpidon osalta hätäkeskusten hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvään tilanne- ja resurssiseurantaan sekä yhteistyöhön muiden viranomaisten tilanne- ja johtokeskusten kanssa.

- JOKE voi jatkossakin tiedottaa sisäisesti hätäkeskuksia tilanteesta, josta tulee runsaasti ilmoituksia tai mikäli viranomainen on pyytänyt ilmoittamaan esim. etsittävästä henkilöstö ja tämän tuntomerkeistä.

- HAK; *Hätäkeskuslaitoksen ohje tietosuojasta ja tietojen käsittelystä*:
    - ”Koska johtokeskuksen päällikkö tai johtokeskuspäivystäjät eivät lain tarkoittamassa mielessä tuota hätäkeskuspalveluita, heidän oikeutensa käsitellä hätäkeskustietojärjestelmän tietoja erilaisissa hälytystehtävissä on rajoitettu. Yksittäisten tehtävien tietojen tarkasteluun ei tule ryhtyä kuin poikkeustilanteissa. Lähtökohtaisesti johtokeskuspäivystäjällä ei ole oikeutta hätäpuhelu- tai viestiliikennetallenteiden käsittelyyn.”
    - ”Hätäkeskuslaitoksen ja hätäkeskustoiminnan yleisen tilannekuvan ylläpito johtokeskuksessa ei pääsääntöisesti edellytä yksittäisten tehtävätietojen tarkastelua.”

Hätäkeskuslaitoksen operatiivinen johtovastuu ei muutu

- Hätäkeskuslaitoksen operatiivisen toiminnan johtaminen tarkoittaa, että Hätäkeskuslaitos seuraa kuinka paljon hätäilmoituksia tulee alueella, jotta kuormitustilanteessa tehtäviä voidaan jakaa eri hätäkeskuksiin tai tuleeko samasta tilanteesta päällekkäisiä ilmoituksia, jotta voidaan välttää saman tehtävän välittäminen useaan kertaan. Vuoromestarit johtavat konkreettisesti salin toimintaa ja tehtävien hoitoa paikan päällä.
- Hätäkeskuslaitos ei kokoa ja jaa muiden viranomaisten tilannekuvaa.
- Hätäkeskuslaitoksen vastuu tehtävästä lakkaa, kun kysymys ei ole Hätäkeskuslaitokselle kuuluvasta tehtävän seurannasta tai lisävoimavarojen hälyttämisestä tai muista tukipalveluista. Hätäkeskuslaitos toimii viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti eikä voi itsenäisesti vaikuttaa oman tehtäväkokonaisuutensa ulkopuoliseen tilanteen hoitamiseen ja sen johtamiseen. Keskeistä on Hätäkeskuslaitoksen ja viranomaisen kenttäjohdon yhteistyö tilannekuvan ylläpidon kannalta.
- Johtovastuu operatiivisella tasolla tilanteen hoitamisesta kentällä on käytännössä tehtävän vastaanottaneen viranomaisen tilanteen aikaisella johtajalla. Vastaanottava viranomainen asettaa viimekädessä tehtävät tärkeys- ja kiireellisyysjärjestykseen. Käytännössä kenttätoiminnasta vastaava tai sitä johtava taho (esim. pelastustoiminnan tai ensihoidon johtaja, poliisin yleisjohtaja tai kenttäjohtaja) huolehtii priorisoinnista ja antaa hätäkeskukselle lisäohjeita tehtävien priorisoinnin suhteen.

Yhteenveto

- Hätäkeskuslaki on osin ristiriidassa EU tietosuojasääntelyn kanssa ja siksi välttämätöntä päivittää.

- Henkilötietojen käsittely hätäkeskustoiminnassa ja henkilötietojen tallentaminen hätäkeskustietojärjestelmään on yksityisyyden suojan rajoittamista ja siitä on säädettävä laissa.
  - Esitetty sääntely perusoikeuksien rajoituksista on välttämätöntä ja oikeasuhtaista mm. yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi ja kansalaisten henkilökohtaisen tuvallisuuden varmistamiseksi ja suojaamiseksi.
  - Esitetty sääntely on perusteltua ja välttämätöntä myös riskiperustaisen lähestymistavan näkökulmasta. Hätäkeskuslaitoksen tietosuojaohjeesta huolimatta HE valmistelun yhteydessä edelleen jaetaan henkilötietojen käsittelyyn liittyvää väärää laintulkintaa hätäkeskuspäivystäjien yleisestä ja avoimesta käsittelyoikeudesta. Tämä luo riskin luonnollisten henkilöiden henkilötietojen suojalle ja sääntely on tältä osin välttämätöntä selkeyttää.

- Esitetty sääntely selkeyttäisi hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten tiedonkäsittelyoikeuksia, tiedonsaantioikeuksia ja tietojen luovutusmahdollisuuksia. Myös tietojen toisiokäyttö mahdollistettaisiin.

- Käytännön toiminta hätäilmoitusten vastaanottamisessa, hätäkeskuspalvelujen ja tukipalvelujen tuottamisessa, työn tekemisessä tai sen valvonnassa ja kehittämisessä ei muutu esityksen myötä.

Lopuksi

Voimaantulo

- Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2023 aikana. Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 16, 16 a ja 17-25 § on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.
- VN asetus hätäkeskustoiminnasta päivitetään 2022 siten, että se tulisi voimaan yhtä aikaa hätäkeskustoiminnasta annetun lain muutosten kanssa 2023.

Taloudelliset vaikutukset

- Hätäkeskuksen toimintamenomomentille 26.30.02
    - 350 000 euroa vuodelle 2023 (LTA I). Toteutettava lokirekisterin käytönvalvonnan työkalu hätäkeskustietojärjestelmään kaikille rekisterinpitäjille, jotta ne voivat valvoa rekisterinpitäjän velvoitteita ja henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta.
    - 65 000 euroa pysyvää rahoitusta vuodesta 2024 alkaen esitykseen liittyvästä rekisterinpitäjien lisäyksestä aiheutuvaan 1 htv-tarpeeseen. Häke aiheutuu lisätyötä puhelutallenteiden hakemisesta tietojärjestelmästä rekisterinpitäjille. Poliisille on tulossa oma työkalu.
- Pysyvä määrärahan siirto UM:n momentilta 24.01.01 SM:n momentille 26.30.02
    - HÄKE on UM:n kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella hoitanut avustavia asiakaspalvelutehtäviä jo useamman vuoden ajan. UM:n on sitoutunut siirtämään HÄKElle 6 htv vastaavan määrärahan/v vuoden 2023 loppuun saakka. Tehtävät edellyttävät jatkossakin vastaavan määrärahan siirtoa.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171
www.intermin.fi